

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בליל א' החנוכה תשע"ט לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף ס"ה

עב"ל. והכוונה כנ"ל דכיון דהיה ראשון הוא שורש לכל הבא אחריו, וצריכה להיות בתכלת השלימות.

והביא עוד מהא דמבואר בדעת זקנים בעלי תוספות על הפסוק ויקרא משה אל מישאל (ויקרא יד), אתמר בתורת כהנים מכאן שאין הכהנים מטמאין למתים, שהרי אלעזר ואיתמר לא נטמאו להם, ותימה שהרי במקום אחר מצינו בפירוש שהכהנים מוזהרין על טומאת מת, דכתיב (להלן כא-א) לנפש לא יטמא בעמיו. ועוד אלעזר ואיתמר כהנים הדייטים היו ולמה לא נטמאו לאחיהם. ויש לומר דהא דקאמר מכאן שהכהנים אין מטמאין למתים, היינו כהנים הדייטים ביום משחתם שאין מטמאין לקרובים שיש להם דין כהנים גדולים. וכן פירש הרב בכור שור גבי ראשיכם אל תפרעו (פסוק ו), דאף על גב דכהנים הדייטים לא הוזהרו על פריעה ופרימה, דמטמאין הן לקרוביהן, ביום משחתם הרי הן ככהנים גדולים. ונראה לי דהיינו האי דקאמר בסיפיה דקרא כי שמן משחת קודש עליהם ע"כ. והטעם כנ"ל דכיון דהוא חינוכו והתחלתו צריך שיהיה בטהרה לגמרי ע"כ.

ומעתה מובן שפיר הטעם שהוצרך ה' להטמין פך שמן טהור, הלא טומאה הותרה בציבור, כי חינוך צריכה להיות בשלימות בטהרה בלי שום דחיה. וראיה לזה מדין חדש שלא הקריבו מעבר הירדן בכניסתם לארץ, וגם מטומאת כהנים שביום חינוכם אין מטמאין אפילו לקרוביהם, ועל כן הוצרכו לנס דנרות. וזהו 'על פתחינו כל מגדים', זה מצות נר חנוכה על פתח ביתו, לפרסומי ניסא דנרות. ולכאורה הנס היה שלא לצורך, דהא טומאה הותרה בציבור. אך 'חדשים גם ישנים', ממה שאנו רואין אצל מנחת העומר שבא להתיר לאכול תבואה חדשה עם הישנה. וגם מטומאת כהנים למתים קרוביהם ביום חינוכם, שהם נקראים 'ישנים', על דרך שנאמר (דניאל יב-ב) ורבים מישיני אדמת עפר יקוצו, שמתו ישראל הם רק כישנים שעומדים לתחיה. וזהו 'חדשים', מצות חדש, גם

הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים, חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך (שיר ז-ד). ובמדרש דרשוה על ענין נר חנוכה, על פתחינו כל מגדים, שמצוה להניחה על פתח ביתו. ויש להבין קשר הדברים עם רישא דקרא, הדודאים נתנו ריח, ועם סיפא דקרא, חדשים גם ישנים וכו'.

ונראה דהנה ידוע קושיית האחרונים, למה הוצרכו לנס בשביל שטימאו כל השמנים, הלא טומאה הותרה בציבור. ובחידושי הרי"מ (לחנוכה נו). הביא בשם הרה"ק מקוצק זצ"ל לתרץ, דזהו רק בזמן שבית המקדש קיים ואין יכולים לעשות העבודה בגלל איזה טומאה שאירעה במקדש, אז טומאה הותרה בציבור, אבל בעת שמחנכין המקדש מחדש בהדלקת המנורה, אין לחנך בטומאה אף שהותרה בציבור, והוצרכו לנס להדליק בשמן טהור, וכיון שמשום חביבות החינוך נעשה הנס, על כן קבעו השם 'חנוכה' ע"ש, וכן כתוב גם כן בהגהות חכמת שלמה למהרש"ק (שו"ע סימן תרע) דבחינוך לא נאמר האי כללא דטומאה הותרה בציבור ע"ש. והנה לא הביאו ראיה לדבריהם אלא מסברא דאורייתא.

וראיתי בגליוני הש"ס (שבת כא:) שכתב תירוץ זה מדנפשיה, דכיון דנתבטל עבודת בית המקדש בימי היוונים, והיה אז חנוכת הבית, ולכך נקרא חנוכה כמבואר במהרש"א כאן, וכדמוכח נמי ממאי דקרינן בחנוכה בנשיאים, לכן כיון דחנוכה הוא דבר התחלה וראשי לכל הבא אחריו, לכן הוצרך שיהא בטהרה גמורה לא בדחיית טומאה. והביא סמוכין לדבריו, מהא דדנו בגמרא (ראש השנה יג), עומר שהקריבו ישראל בכניסתן לארץ, מהיכן הקריבוהו. אם תאמר דע"ל ביד נכרי [שנתבשל עד שלא באו לארץ], ראשית קצירכם (ויקרא כג-ו) אמר רחמנא [ומשראויה לקצור היא קרויה קציר], ולא קציר נכרי ע"ש. וכתב בחידושי הר"ן (שם ד"ה מהיכן) אף על פי דעומר כשר גם מעבר הירדן, מכל מקום כיון דמצותו לכתחלה מיהודה, אין נראה לומר שעומר ראשון היה שלא כמצותו

ישנים', מצות איסור טומאת כהנים ביום חינוכם, שמהם נלמד שחינוך צריכה להיות בטהרה, על כן אמר 'דודי' זה הקב"ה, 'צפנתי לך', היה צפון לך פך שמן טהור להתנוסס ממנה שמן בטהרה, שלא יתבטל מצות הדלקת הנרות.

*

ובזה נבאר לבאר מה דאיתא באליה רבא (סימן תרע) בשם בעל העתים, דקבעו ימי חנוכה שמונה ימים, זכר למצות מילה שרצו היוונים לבטל, ומילה היא לשמונה ע"ש. (ועיין בני יששכר כסלו ד-פג). ולכאורה צריך ביאור דטעם זה שייך על מה שקבעו להלל ולהודות גם ביום שמיני, אבל להדליק נרות שמונה ימים, מה ענין הנרות עם שמונת ימי מילה.

ונראה דגם ממצות מילה יש סמוכין דחינוך צריכה להיות בטהרה, דאיתא בגמרא (נדה לא): שאלו התלמידים את רבי שמעון בן יוחאי, מפני מה אמרה תורה מילה לשמונה [ולא לשבעה], אמר להם כדי שלא יהיו כולם שמחים ואביו ואמו עצבים [שאוכלין ושותין בסעודה ואביו ואמו עצבים שאסורין בתשמיש] ע"ש. אך לפי מה שנתבאר יש לומר עוד טעם בדבר, כי בהיות שמצות מילה היא ראשית החינוך של התינוק, שמכניסין אותו בבריתו של אברהם, וחינוך צריכה להיות בטהרה, וכל זמן שיש טומאת לידה בבית אין להכניס התינוק בהתחלת חינוכו לקיום מצות ה'.

ומעתה מובן שתיקנו שמונת ימים הדלקת הנרות נגד שמונת ימי מילה, דלא תקשה דכיון דטומאה הותרה בציבור, הרי כל הנס היה למגנא, דיכולין להדליק גם בשמן טמא. על כן קשרו מצות הדלקה נגד שמונת ימי מילה, שמלין לשמונה ולא לשבעה, כדי שתהא הבית בטהרה בהתחלת חינוך התינוק, וכמו כן הוצרכו לחינוך המקדש שמן טהור, שלא לחנוך בטומאה.

והנה אמרו (שבת קל). רבי שמעון בן גמליאל אומר כל מצות שקיבלו עליהם בשמחה, כגון מילה דכתיב (תהלים קיט-טב) שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב, עדיין עושין אותה בשמחה ע"כ. והיינו כי דבר חדש האדם עושה בשמחה, לא כן אחר שנתיישן אצלו, ועל כן אמרו שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום ניתנו (רש"י שמות יט-א). ומצות מילה עדיין עושין אותה בשמחה כאילו היום ניתנה. ושש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב, כמו שמוצא דבר חדש. וזהו שאמר 'על פתחינו כל מגדים', דקאי על מצות הדלקת נרות חנוכה. ולכאורה לא היה צורך עבור זה להיות צפון פך שמן, כי טומאה הותרה בציבור, אך ממצות מילה, שהיא 'חדשים גם ישנים', גם אחר אלפי שנים שקבלנוהו עדיין הם חדשים אצלנו, הגם שלאמיתו הם ישנים, אנו עושין אותה בשמחה כמו חדשים. ומשם אנו רואים שניתנה רק לשמיני, אחר שנטהר כבר הבית מטומאת לידה, כי חינוך צריכה להיות

בטהרה, על כן 'דודי צפנתי לך', הזמין ה' לנו להיות פך שמן צפון, כדי שיוכלו לחנוך בטהרה.

ויש להוסיף עוד סמוכין לדבר, כי מצינו בשלמה המלך אחר שבנה את הבית המקדש כתוב, ויבא שלמה את קדשי דוד אביו, את הכסף ואת הזהב ואת הכלים נתן באוצרות בית ה' (מלכים א ז-גא). ואיתא בילקוט (רמז קפו) ולמה לא נצרך להם (שלמה לצורך בנין בית המקדש), על שבא הרעב בימי דוד שלש שנים (שמואל ב כא-א), וכמה אוצרות היו לו לדוד צבורין מכסף וזהב מה שהיה מתקין לבית המקדש, היה צריך להוציא ולהחיות בו את הנפשות, ולא עשה כן, אמר לו הקב"ה, בני מתים ברעב ואתה צובר ממון לבנות בו בנין, חייך אין שלמה נצרך מהם כלום ע"כ.

והנה בודאי בירר דוד הדין אליבא דהלכתא, שאין לו לבזבז הכסף לצורך העניים. ובדוד נאמר וה' עמו (שמואל א טו-יח), שהלכה כמותו בכל מקום (סנהדרין צג). ומכל מקום היה פגם בממון ההוא, שאי אפשר לבנות ממנו בית אלקים, שעל ידי ממון זה היו ישראל רעבים. ואי אפשר לבנות ולחנוך בית אלקים בממון שיש פגם, הגם שאין בה איסור להלכה. וכמו כן אי אפשר לחנוך בית אלקים בטומאה אף שהותרה בציבור.

ובזה יש לומר המשך הדברים, הדודאים נתנו ריח, ועל פתחינו כל מגדים, כי אוצרות הכסף והזהב של דוד, יש לרמוז בתיבת 'דודאים', שהמה אוצרותיו של דוד (עיין באגרא דכלה (ט"פ ויצא) וימצא 'דודאים' בשדה, היינו שושילתא דכל מלכות בית דוד ע"ש). והאוצרות של דוד 'נתנו ריח', עזבו את ריחם הטוב, ולא הוכשרו לבנין המקדש (כמו שפירשו (שבת פח): נרדי נתן ריחו, שעזב ריחו הטוב). והיינו מטעם שאין מתחילין בנין מקדש מממון שיש בו פגם, ומטעם זה על פתחינו כל מגדים, זה נר חנוכה, שהוצרכו לנס של שמן טהור, שאי אפשר לחנוך המקדש בתחלתו משמן טמא, הגם שהותרה בציבור.

*

וקרא נרות חנוכה בשם 'מגדים', שפירושו מתוק. כי המנורה במקדש היה משפיע אורה של תורה, להבין ולהשכיל ללמוד וללמד, כי נר מצוה ותורה אור, ושבעת קני המנורה, המה שבעה ספרי תורה, שחצבה עמודיה שבעה (שבת קטז). והשפעה זו מתעוררת בכל שנה ושנה בימי חנוכה בהדלקת המנורה, כידוע מספרי קודש שבחנוכה מתעורר מהאור הגנוז. וכאשר מרגיש האדם אורה של תורה, או התורה אצלו מתוקה מדבש ונופת צופים, וכל חפציה לא ישו בה, וכמו שכתב באור החיים (דברים כו-יא) ושמחת בכל הטוב, שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה ע"ש. ועל כן מתואר נרות חנוכה בשם 'מגדים', כי זהו תכונתה להשפיע אורה של תורה, להיות מתוקה מדבש ונופת צופים. ■